

EDINOST

"EDINOST"
Ishaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob torekah, četrtekah in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec f. 1.—, isven Avstrije f. 1.50 za tri mesce . . . 3.— " " " 4.50 za pol leta . . . 6.— " " " 9.— za vsa leta . . . 12.— " " " 18.—

Narodnino je plačevati naprej na naročbe brez priložne narodnine se sprava ne ozira.
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč., isven Trsta po 4 nč.

Oglasi se račune po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javne zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, kor nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Narodnino, reklamacije in oglase sprejema upravnništvo ulice Molino p. o. o. hšt. 3, II. nadst. Narodnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame oije se proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

"7 edinstvo je moč".

Ali smo res na pragu nove dobe?

Včeraj smo zapisali: Današnji dan utegne začrtati novo smer političnemu življenju v Avstriji. Včeraj se je bil sešel eksekutivni odbor večine, da določi svoje postopanje za bodočnost. Teža važnosti in pomembnosti včerajšnjega dne pa je tičala v okolnosti, da se ima odločiti, da-li pride do sporazumljenja med vlado in večino, in ali se je grof Badeni otrese nesrečne manije, iskati prijateljev in zaveznikov tam, kjer — jih ni. Pota in čela Badenija od početka obstrukcije in poznejega zaključenja drž. zbora pa do danes so bila res čisto taka, da smo mi siromaki, ki ne moremo videti za kulise, zgubili kar vso orijentacijo. Mi, priprostim razumom svojim, absolutno nismo mogli umeti grofa Badenija, in naj smo ga sodili se stališča zdrave logike, ali pa se stališča njegove lastne koristi.

V konstitucionalni državi ni možno vladati brez večine; to pa zato ne, ker ni možno vladati — brez denarja! Prva potreba državnika je torej, da ve, na koga se mu je zanašati, da mu dovoli potrebnih kreditov. A tu je tista točka v nastopanju grofa Badenija, katere ne more prodreti naš razum. Vstvarila se je bila zanesljiva večina. Ta večina se je združila za ukupen program velikega koncepta. Ta večina je sorodna min. predsedniku ne le po svojem programu, ampak tudi po dejstvu, da so v njej njega rojaki. O tej večini je tudi vedel ves svet, da bi rada podpirala vlado, seveda s pogojem, da se tudi vlada približa njej. Človek bi menil torej, da grof Badeni poseže po tej večini brez ebotavljanja in z obema rokama. Ne, zgodilo se je nasprotno. Gospod grof Badeni ni odklonil sicer vse večine, ali odklanjal je dosledno in vztrajno — taka vztrajnost in doslednost bi bila res vredna boljše stvari — posamične dele te večine, in je zahteval nekako trmasto, da se večina pomeša z življi z nemško-liberalne strani, ki bi že se s prvim svojim nastopom v večini zanesli — kál smrti. Razbiti je torej hotel

kombinacijo, katera jedina ga more vzdržati na oblasti, in zasnovati hotel je kombinacijo, s katero bi bil uglasil pot do oblasti — drugim: njegovim lastnim nasprotnikom, nasprotnikom njegovega lastnega reda; ljudem, ki so vzrastli v starih tradicijah nemško-liberalnih, ljudem, ki nočejo poznati pravice do drugih, ki bi hoteli, da bodi država izročena le njim v plen.

Ponemčevalna, centralistična, židovsko-liberalna Avstrija vendar ne more biti po godu Poljakom samim, ki se dosledno bore v ta namen, da odženejo nemščino iz vseh svojih uradov in šol in da pribore poljskemu jeziku vsa prava v deželi. A on, Poljak, grof Badeni, je iskal zaslombe med nemškimi liberalci, on je hotel zvariti slovanske avtonomiste — poljske in češke — z voditelji nemškega centralizma. In poznejši dogodki so ga poučili, da je bil v hudi zmoti, uveril se je, da z Nemci ni kompromisov, dokler so taki, kakršni so, to je: dokler dejstva ne zlomijo njih trme in jih pouče, da so minuli za vedno časi nemško-liberalnega nadvladja v Avstriji. A grof Badeni je dobil potrebnega pouka še v drugem pogledu.

Surovosti, nasilstva, razni čini zbesnelega fanatizma gori po Češkem, so ga prisilili menda, da je nekoliko modifical svoje visoko menenje o tisti „voranleuchtende deutsche Kultur“; in veleizdajske demonstracije, zasramovanja avstrijskih oblasti, zasmehovanja avstrijskih redarjev in vojakov, uhajanja na nemška tla, klicanje inozemcev na pomoč in proslavljanja velikonemške ideje in poveljevanja velike matere Germanije: vse to ga je moralo poučiti, da je glas o nemških liberalcih kakor državo vzdržujoče stranke postal le basen, legenda.

Vsi ti dogodki iz zadnjih časov niso mogli ostati brez utisa na grofa Badenija. In ako poročajo prav današnje dunajske vesti, izvel je gosp. ministerski predsednik tudi posledice iz došlega mu spoznanja. Grof Badeni se je sporazumel z večino in se hoče odslej opirati na to večino. V zmislu te

vladne izjave so zastopniki večine sklenili primerno resolucijo. Zveza med vlado in desnico bi bila torej sklenjena. Toda vlada naj ne pozabi, da tudi pogodbe in dogovori se sklepajo v prvi vrsti v ta namen, da se izvršujejo. S tem, da se bode vlada naslanjala na večino, to je, da se bode vladalo v Avstriji odslej parlamentarno in konstitucionalno, prevzela je večina velikansko odgovornost, ono odgovornost, katero konstitucionalno življenje sploh nalaga večinam. Toda konstitucionalno načelo podeljuje večinam tudi pravice! Te pravice bode moral spoštovati grof Badeni. Iz teh pravic narasča njemu dolžnost, da vlada v zmislu programa večine. Le tedaj, ako je grof Badeni sklenil zvezo z večino v polni zavesti svojih dolžnosti do te večine, ako se je iznebil tiste nesrečne manije, ki ga je neprestano vlekla med naravne njega — nasprotnike; in ako bode večina neprestano opominjala grofa Badenija na načelo „Do ut des“ — dam, če mi daš — le tedaj bi mogli reči, da smo z včerajšnjim dnem stopili na prag nove, pravičnejše dobe.

Umirajoče stoletje.

Kadar čuti, da se mu bliža poslednja ura, ko čuti, da mu bode skore zapustiti svojce in se preseliti tja, kamor ne seže več zemlja skrb, tedaj jame premišljevat skrbni oče, dobri gospodar, kako bi uredil svoje posestvo, da bi bilo za vse najbolj prav. In ako je našel dobro misel, sestavil dober načrt, tedaj mu olajšuje ta zavest ves boj in trpljenje slovesa. Kajti on zna, da se sme ločiti brez skrbi za bodočnost svojcev, on zna, da bode po njegovi vedni odsotnosti od ljubljene domačvse v redu na tem domu, da bodeta vladala sloga in mir med brati in sestrami, dokler jih družji potreba pod jedno streho, kajti v svesti si je, da je vzadovoljil sé svojim načrtom vse, vse...

In kakor se sme reči o dobrem gospodarju,

se že dolgo — preskočil sem skore plot svojega moštva in zaječal prav tiho.

Stana je dobila še dva krepka poljuba, jednega na desno, drugega na levo lice; ne treba praviti, da jaz nisem bil deležen te sreče.

„Srček moj, kako se pa imaš?“ To vprašanje spada v Trstu in okolici k pozdravu ter se splošno odgovarja z: „Hvala lepa, in ti?“ Tudi Stana je odgovorila tako.

Sedaj se je obrnila Vanda k meni. Velike oči, polne plemenitega ognja, pričajo mi, da gledam izredno žensko bitje, ki je vredno, da se človek potruji za pridobitev njega prijateljstva. Njene oči so lepe, a zakrite z naočniki, pač pa lepa usta.

„Gospod Čuk, najprej vam moram čestitati!“

„Meni?“ Debelo sem jo gledal, saj v zadnjem času nisem niti avanciral, niti iznašel kaj velikanskega, niti nisem podedoval kake bogate tete.

„Da, da! Ne delajte se nevednega. Saj je Zorka“ — namežikala je malo — „moja najljubša prijateljica, ki mi pripoveduje vse skrivnosti svoje.“

„A“ in še jedenkrat „a“ mi je ušlo iz odprtih ust.

„Boljše in lepše deve res niste mogli najti in kar je najlepše, ona spada k tistim redkim Slovenkam, ki se zavedajo svoje narodnosti.“

Prikimal sem: „Res narodna je, kakor vi, gospica Vanda!“ (Pride še.)

PODLISTEK

Moje Binkošti na Krasu.

Potopisna novela. — Spisal Gromozenski.

„Gospod.“ pogledal me je še hujše.

„Gospod?“ skoro sem se smejal.

„Gospod, vi ste... pardon, moje ime je Deme-ter Vdeb.“

„Me veseli! Moje Peter Čuk!“

„Gospod Čuk! Jeden od naju je preveč na svetu!“

„Saperment“, sem si mislil, „ta pa začenja koj z zaključkom, a glasno sem rekel najmirnijim glasom:

„Sveti Janez je prorokoval take čase, ko boče mnogo več ljudi preveč, nego jeden od naju.“

„Ne šahite se z menoj, jeden od naju je preveč na svetu!“

„Ako ste že tako zračunali natanko, gospod Vdeb, pa zračunajte še, kateri od naju je preveč.“

„Ha, ha, to že zračuna orožje.“

Videl sem, da se je tresel same jeze.

Prišla je Stana na vrt, ne da bi bila opazila naju.

„Gospod Vdeb, zaključiva to šalo, ali ako hočete, komedijo.“

„Ne, ne, vi se morate dvobojevati z menoj!“

„Pa naj bode!“

5

bi se zamoglo reči, ako bi se dalo rabiti posebnost za dobo stoletja, tudi o umirajočem stoletju. —

Naše stoletje umira. Ali kakor praktični gospodar hoče menda i ono narediti red in mir, predno se poslovi od nas — svojih otrok. Stoletje — to tolikokrat imenovano sloveče devetnajsto stoletje! — ostavlja človeštvo in poslavljajoče se bi rado minolo v zavesti človeštva, da je kakor sloveče in slavno izvršilo svojo popolno dolžnost ter da je v polni meri izpolnilo svojo veliko nalogo, naloženo mu od vekov.

Velika dela spadajo v to nalogo — velika se minola, a največja so se nagromadila k zaključku: sprava med narodi! Ali je možno, da stoletje završi to nalogo? Upanje se dviga na obzorju kakor svitlja zarja, da civilizacija, miroljubje in gnetni napredek, zasedejo prestole in da se umakne barbarstvo, kateremu — to dal Bog! — menda odzvoni za vselej na zemlji. Narodi, po naravi miroljubivi in prosvetljivi, naj se bratijo in kruteji naj jamejo izpoznavati, da mora človek zapustiti zversko strast, ako hoče biti vreden sodrug onega, ki je dober, usmiljen in ki živi poleg njega na isti grudi. To naj izpozna kruteji, do tega izpoznanja ga sili mileji, ker minoli so časi, ko je kruti zamogel rabiti svojo pest in meč, kakor mu je narokala zverska strast..

Še utegnejo priti sicer težki duševni boji poslednja leta umirajočega 19. stoletja, še, a morda se človek izogne do resnega velikanskega prelivanja krvi, in modrost človeškega duha potisne nazaj v pokoj pest onih, ki v enomer grabijo za meč; modrost človeka si izvoli sredstev za splošno zadovoljenje vseh slojev človeške družbe in o nastopu novega stoletja bode morda pripravljeno vse v redu za novo srečnejše gospodarstvo.

Da, na pragu novega stoletja utegne stati človeštvo, kakor na pragu novega posestva, kjer je vse gladko urejeno, kjer je treba lotiti se dela in — vse pojde po sreči.

Politiške vesti.

TRSTU, dne 2. septembra 1897.

Pogajanja med desnico in vlado. O včerajšnjih dogodkih na Dunaju govorimo na prvem mestu. Iz poročil posnemamo:

Včeraj so se sešli na posvetovanje zaupniki večine. Predsedoval je vitez Jaworski. Le ta je povdarjal izrecno, da je ta sestanek sezval na željo grofa Badenija. Nadalje je izjavil Jaworski, da ga je ministerski predsednik pooblastil do izjave, da je sklenila vlada, iskati za slobode na strani desnice. Vnela se je precej dolga in živahna razprava, v kateri so povdarjali svoje želje in zahteve zastopniki posameznih skupin na desnici. Slednjič se je soglasno odobrila nastopna izjava:

Zastopniki desnice jemljejo zadoščenjem na znanje, da se hoče vlada odslej naslanjati na stranke, pripadajoče večini, ter so — držeči se v adresi ob razloženih načelih in povdarjaje solidarnost vseh skupin večine — pripravljene izvoliti poseben odbor, ki se bode pogajal z vlado.

Popoldne ob 3. uri že so se sešli načelniki klubov z ministerskim predsednikom, da se dogovore o skupnem postopanju vlade in večine. O vspehu teh posvetovanj pravi vladni „Fremdenblatt“, da je dovoljen za obe strani.

Danes je bila zopet plenarna seja parlamentarne komisije večine. V tej seji se je poročalo o pogajanjih z grofom Badenijem. Na to sejo so poklicali brzojavno tudi posl. Šukljeja in dra. Laginjo. Današnja seja parlamentarne komisije je bila menda zadnja za sedaj.

Iz poročil pa ni jasno, da-li se bode včeraj izvoljeni pododbor še nadalje pogajal z vlado, ali pa so pogajanja že dovršena.

Vsakako sta bila včerajšnja in današnja dan velepomembna za notranje življenje avstrijsko. Mnogokaterega — treznega — Nemca obhaja morda že danes občutek, da je obstrukcija zgrešila svoj cilj. Zgrešila pa ga je, ker je bila zasnovana na krivih premisah; Nemci so menili namreč, da se skupine na desnici ne morejo zložiti za skupno delo. V tej svoji krivi veri so tirali stvari tako daleč, da so brutalno zavračali vse dobrohotne ponudbe grofa Badenija. Nikdar ni bila dobrohotnost tako malo na svojem mestu, nego je

bila Badenijeva dobrohotnost do Nemcev. Kajti po slehernemu dokazu dobrohotnosti je še dalje zasnelo v nemško-liberalni sumi in v tem viharju — ne da bi prav vedeli kedaj in kako — imel je poveljstvo v roki oni glasoviti Schönerer, ki najraje manevrira na tleh, ki niso avstrijska. Stem je bilo izbito dno tudi Badenijevi dobrohotnosti. Ako bi bil hotel omahovati še nadalje, ne bi bil več avstrijski minister. Predobro je znano, kako pazno se zasledujejo stvari ravno na avstrijskem dvoru. Ne da bi se radi utikali v političke borbe, ali kadar so stvari dozorele tako daleč, da so možni dogodki a la Heb in Aš, kjer se je tirala v blato celó častna suknja avstrijskega vojaka, tedaj ne razumejo več šale na onem odličnem mestu. To je moralo biti znano grofu Badeniju bolj nego komurkoli drugemu. In potem umemo lahko, zakaj je Badeni naložil Jaworskemu, naj izjavi v njegovem imenu, da se vlada hoče opirati na desnico.

Tako je prišlo do včerajšnjih in današnjih dogodkov, ki bodo morda značili mejnik ob meji nove dobe. Ne po volji grofa Badenija je prišlo tako, ampak po objestnosti Nemcev. Napenjali so struno preveč in struna je — počila!

Iz sabora hrvatskega. Generalna razprava o adresi je zaključena. Kakor materijalni zmagovalci je izšla iz te vroče borbe seveda vladna stranka, ker ima večino na svoji strani; moralna zmaga pa je brez vsega dvoma na strani opozicije. To pripoznavajo celo dunajski oficijozni listi, kakor n. pr. „Reichswehr“. Ta poslednji list povdarja, da se je popolnoma izjalovila glavna spekulacija vladnih krogov, spekulacija, da se združena opozicija ne bode mogla sporazumeti za skupen načrt. Ta spekulacija je jako slična spekulaciji nemških obstrukcionistov v parlamentu avstrijskem. Ali ne pravimo vedno, da moč naših nasprotnikov ni bila v njih samih ampak v naši neslogi. In sedaj vidimo na Hrvatskem nekoliko zločnosti med nami in mameluki v večini čutijo že v vseh kosteh resnost položaja. Omeniti bi trebalo še vedenje Srbov v tej razpravi. I oni so razvili svoj program, katerega opravičenost pripoznavajo tudi glasila opozicije. Da pa so se Srbi v saboru izrekli proti opoziciji, to je naravno, ker so bili voljeni po želji in pripomočju grofa Khuena. Vprašanje pa je, da-li ti vladni Srbi še zastopajo javno srbsko menenje?! Zadnje volitve v cerkveni zbor v Karlovcih govore o nasprotnem. Saj je vladna stranka doživela popoln poraz na teh volitvah.

Včeraj je govoril svojo zadnjo besedo utemeljevalatelj načrta manjšine, posl. Bressfjowsky. Govoril je divno, vsaka beseda je bila argument. Odgovarjal mu je ban sam. Jutri se povrnemo k stvari.

Faure in Nikolaj. Predsednik francoske republike je odposlal carju nastopno brzojavko iz Dunkerqua:

„V trenutku, ko stopam na francoska tla, obrača se moja prva misel do Vašega Veličanstva in do Njenega Veličanstva carice ter do vsega naroda ruskega. Sijaj vsprejema, prirejenega predsedniku republike, vzbuja v vsej Franciji čut gajenja in veselja. Isti zapusti v naših srcih neporušen spomin. Prosim Vaše Veličanstvo še enkrat, da vsprejmete izraz moje zahvale in želja, ki jih gojim za njih srečo in za carico in za cesarsko družino in za velikost in blaginjo Rusije.“

Na to brzojavko je odgovoril car iz Varšave: „Carica in jaz sva Vam jako hvaležna na prijaznih besedah, ki ste nama jih doposlali ravnokar. Z veseljem bodeva hranila spomin na obisk predsednika francoske republike carju ruskemu, čegar srce je bilo v seglasju se sri Francozke.“

Ministerski svet v Parizu je sklenil pomiliti mnogo oseb v spomin na potovanje Faurea v Rusijo. Mnogo se je opazalo v Parizu in je napravilo najboljši utis, da je o povrnitvi Faurea plapolala papeževa zastava na palači papeževga nuncija.

Različne vesti.

† **Kazimir Ljubič.** V Makarski (v Dalmaciji) je umrl dne 30. avgusta Don Kazimir Ljubič, predsednik stranke prava v Dalmaciji. — S Kazimirom Ljubičem je izgubila Hrvatska jednega najoglednejših boriteljev za narodne pravice. Od leta 1870 pa do smrti deloval je neumorno na narodnem polju in zapored ga je volil hrvatski narod

v razne zbornice, kajti njegov govorniški dar, njegov krepki duh, kateremu se je moralo kloniti vse, pridobila sta mu največjih simpatij med narodom.

Ljubič je bil porojen v Makarski, kjer je bil tudi pozneje župnik in kjer je delal največim veseljem v prosepah svojega naroda. Že 1871. leta je začel uredovati „Narodni List“ in ga je uredoval izborni jedno leto, a za njim ga je uredoval Jurij Biankini. — Za letom 1894 pa je Ljubič oslepil in da-si je bil telesno slep, duševno je delal nadalje in njegovo delovanje ostane nepozabnim spomenikom hrvatskega napredka v Dalmaciji. — Slava mu!

Naš presvetli cesar je odšel v Bistrico na Moravskem, kjer bode navzoč na velikih vojaških vajah. Vsprejet je bil navdušeno od velike množice prebivalstva. Na nagovor nadškofa Kühna je odgovoril: „Naj bi se vsikdar posrečilo Vašemu dalekosežnemu vplivu, da bi vzbujali in vstajali v srcih vernikov pravi krščanski zmisel ljubezni in spravljivosti v lastno vzveličanje in v blagor dežele in države“. Do deželne glavarja je cesar izrazil nado, da se na potu zmernosti in spravljivosti snideti obe narodnosti v mirno tekmovalstvo za blagor dežele.

Kdo bode novi knezonadškof v Gorici? S tem vprašanjem se bavijo te dni italijanski, nemški in slovenski časopisi. Glave nemških in italijanskih časnikov nas ne bole nimalo, pač pa bi našim slovenskim tovarišem izrazili radi svoje skromno menenje, da je čisto bolje, da se ne govori javno o takih stvareh, posebnost tedaj, ako menimo, da stojte stvari ugodno. Saj smo doživeli že mnogokak izgled — tudi o namerovanem imenovanju škofa Stadlerja nadškofom v Zagrebu se je bilo zgodilo nekaj enacega —, da se je porušila skoro že gotova stvar, ker smo prehitro jeli kazati svojo zadovoljnost. Zato bi želeli velike previdnosti tudi o vprašanju imenovanja bodočega knezonadškofa v Gorici.

Veslovenski shod. Zadnji „Primorec“ vabi nastopnimi lepimi besedami na veslovenski shod:

„V Avstriji smo Slovenci na Štajerskem in Koroškem v enotretjinski manjšini; a dvetretjinska nemška večina dela z nami, kakor da državne postave in državljanske pravice ne veljajo tedaj, ko so nam v prilog. Še huje se nam godi v Trstu in okolici, kjer smo pod vladnim pokroviteljstvom izročeni na milost in nemilost tržaški italijanski gospodi.“

Na Goriškem in v Istri imamo Slovenci z Hrvati dvetretjinsko večino; a javne stvari so uravnane tako, da Italijani gospodujejo, a mi hlapčujemo. „Viši oziri“, katerih ne umejemo, zahtevajo, kakor pravijo, to nenaravno razmero. Edino na Kranjskem ni bilo mogoče vzdrževati nemške prevlade nasproti slovenski ogromni večini. „Nemška inteligenca in nemški kapital“, ki v resnici sta slovenska, morala sta dolgo časa služiti kakor razlog, da se je tudi na Kranjskem dušilo slovenstvo. Slednjič je padlo to strašilo in Slovenec je na Kranjskem prišel do veljave, ki mu gre tudi v drugih deželah.

Zdaj štejejo na Goriškem in v Istri, koliko frakov in cilindrov imajo Slovenci in Hrvati, a koliko slovenski in hrvatski renegati. Norost: dandanes, ko delavski jopič in delavska čepica plešeta, da se prestoli majajo, pa politiki, ali oni, ki hočejo veljati kakor taki, frake poštevali! (To ni naša izmišljiva, ampak gola istina.) Ali si človek more misliti več starokopitnost?

Nasproti temu ločenju, tem razmeram, tem političnim zmotam javiti hoče narod slovenski, da se ne čuti deljen po deželah, ampak celoten po narodni avtonomiji, ki je edino opravičena; da ne priznava političnih fraz zarjavelih škričev brez možgan, marveč živo in oživljajočo moč človeške enakosti, bratske ljubezni in božje pravice, kakršno uči nepremenjeno in nepremljivo krščanska vera po katoliški cerkvi.

Na tej podlagi smo se našli vsi Slovenci; na tej podlagi dobimo bratov med vsemi narodi. To hočemo izreči na veslovenskem shodu; to hočemo javiti svetu. Na pravične naše zahteve, na svete naše ideje zaupamo; tem se mora ukloniti in se gotovo uklone vsaka surova sila. Kadar koli se je bil boj med nasilstvom, surovo močjo in idejo, zmagala je ideja; tako bo tudi zdaj.

A v ta namen, bratje, treba, da ohranimo

svoje idejale čiste, nepremenjene, kakor se nam kažejo v luči nepremeljive katoliške vere in na nji slonečega našega narodnega prepričanja.

Rojaki, posebno Vi, ki zastopate narod kakor poslanci, župani, duhovni pastirji ali drugače, pa tudi Vi, ki niste v tem položaju, in se udeležite vseslovenskega shoda ter izjavite, da Slovenci in Hrvati, če tudi živeti po raznih deželah, se smatramo kakor ena celota, kakor eno telo, ki ne pusti, da mu kdo po nogah čokla in ko ga v bedra ščipa, mu brado gladi. Vsi Slovenci in Hrvati smo en narod; vsi čutimo za vsakega in vsak za vse!

Tem lepim besedam ne vemo mi pridodati drugega, nego: da, in amen!

„Druhal“. Pišejo nam: Hočemo, ali nočemo? smo mislili in prevdarjali; se li hočemo še enkrat dotakniti umazane rokavice, katero nam meče „Lavoratore“? Naravnost rečeno, gabi se nam, a k temu nas sili naš — program. Torej bodi!

Da se preselita kar dva slovenska delavska lista v Trst, to bi zamoglo skoro osupniti za prvi hip. Kar dva delavska lista naenkrat z Dunaja v Trst! Ali jima na Dunaju hkratu ni več prostora, ali so drugi vzroki tej preselitvi? Da, drugi vzroki so, to rje ovadil tudi „Lavoratore“. Dvoma ni, v Trstu je za slovensko delavstvo velika sila, zato je treba tudi velike hitre pomoči. In to pomoč našim slovenskim delavcem naj prineseta „Delavec“ in „Svoboda“! To je vse jako lepo in veselilo bi nas, da je res zlato, kar se v tej stvari — svetli.

Toda slutnja nas napolnjuje, da vendar ni temu tako in k tej slutnji nas navaja baš izbruh laškega „Lavoratore“. Zakaj se on zaganja v vas in vas zmerja z — druhaljo? S čem ste si zaslužili to? Ker ste slovensko delavstvo svarili pred uplivi italijanizacije? Oho, radi tega pa niste druhal, marveč prijatelji, odkritosrčni prijatelji naših slovenskih delavskih bratov. K druhalu pa je šteti one, ki brezvestno zanašajo škarijotstvo med ljudstvo druge narodnosti in je nagovarja na odpadništvo.

Iz tega izbruha „Lavoratore“-jevega je pač razvidno, kam pes tace moli, — razvidno je, da je sodelovanje „Delavca“ in „Svobode“ na načrtih Italijanašev le nov način italijanizacije, ker so že precej izrabljeni stari načini. Odtujili bi radi tudi slovenskega delavca od naše narodnosti, da bi postal izdajca, — v to ime se je najbrže zasnova aljanca mej „Lavoratore“-jem in konsorti ter „Delavcem“ in „Svobodo“. Najlepše bi bilo, da slovenska delavska lista ne izpolnita nad italijanaških prijateljev ter ne pomagata raznarodovati naših ljudi, marveč nasprotno. Toda tega se ni nadejati, vse preveč se poznata.

Sicer pa se zanašamo na naše ljudi, da ostanejo in — postanejo značajni vzlic preselitvi „dunajskih“ listov. (Svoje menenje o tej stvari spregovorimo še enkrat tudi mi. Op. ured.)

Občni zbor „Kmetijske in vrtnarske družbe za Trst in okolico“. Redni letni občni zbor kmetijske in vrtnarske družbe za Trst in okolico vršil se bo v nedeljo dne 12. t. m. v prostorih slovenske Čitalnice v Trstu in sicer ob 9. uri dopoldan. Na dnevnem redu bode: 1. Nagovor predsednikov. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo blagajnikovo. 4. Volitev novega odbora. 5. Razni nasveti. O važnosti tega občnega zbora spregovorimo prihodnjič obširneje.

Ženska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Logatcu priredi v nedeljo 5 septembra veselico v prostorih gostilne Arko v Dol. Logatcu. Program obseza 18 toček. Začetek točno ob 3. uri pop. Ustopena 20 nč. za osebo. Ker je čisti dohodek namenjen glavni družbi, se predplačila vsprejemajo hvalježno. Ako bode dne 5. sept. slabo vreme, vršila se bode veselica dne 8. sept. ob isti uri in z istim vspeedom.

Ormoška podružnica družbe sv. Cirila in Metoda bode slavila svojo desetletnico v nedeljo dne, 5. septembra 1897. izrednim občnim zborom in koncertom na vrtu. Vspored slavnosti. Ob 10. uri predpoludne slovesna sv. maša v mestni cer vi. Ob 3. uri popoldne izredni občni zbor: a) Pozdrav in poročilo predsednikovo. b) Poročilo tajnikovo. c) Poročilo blagajnikovo. c) Slučajnosti.

Kolesarski klub „Sokol“ v Trstu priredi dne 12. t. m. o priliki veselice pevskega društva na Opčinah prvo društveno dirko z Opčin v Štorje in nazaj. Start na Opčinah ob 4. uri popoldne. Vložek 2 kroni. Členi, ki se mislijo

udeležiti dirke, naj se prijavijo pri gosp. podpredsedniku Vek. Grebeanu ulica S. Zaccaria št. 1 pismeno ali ustmeno vsaki dan od 12—2 ure pop., in sicer najkasneje do 11. t. m. do 2 ure pop. Na prijave brez vložka se ne bode jemalo ozir. Klubovi člani so naprošeni, da bi polnoštevilno prisostvovali na tej dirki

Odbor.

Razpored veselice „Del. podp. društva“ na vrtu šole družbe sv. Cirila in Metoda v ulici Giuliani, dne 5. sept. 1897. 1. Jenko: „Naprej“, godba. 2. Majcen: „Lepi svet“, valček, godba. 3. Brajša: „Koračnica“, moški zbor. 4. Nedved: „Pozdrav“, pesem, godba. 5. *: „Sarafan“, mešan zbor. 6. Majcen: „Fany“, mazurka, godba. 7. Predsednikov nagovor. 8. Zajc: „Zrinjsko-Frankopanka“, godba. 9. „Naše gospice“, polka franc. 10. Umetalni ognji. 11. Majcen: „Slovenec sem“, potpourri, godba. 12. „Hrvatska Davorija“, zbor s spremljevanjem godbe. 13. Umetalni ognji. 14. Ipavc: „Domovini“, pesem godba. 15. „Adele“, polka franc.

Slovenci v mestu in po okolici: ne pozabite prib. nedeljo na to veselico. Spomnite se je prvih zato, ker je tradicionalna, drugič zato, ker jo priredi jedno najimenitnejših naših društev, in tretjič zato, ker se bode i ta veselica vršila v znamenju sedanjih žalostnih razmer.

O otvoritvi narodnega doma v Barkovljah piše „Slovenski Narod“ med drugim sledeče:

„Ni dvoma, da obrodi ta slavnost lep sad. Slovenski okoličan je dolgo dremal, ali jel se je probujati, jel je spoznavati pomen narodne ideje, in kdor ga je videl za časa volitev ali na slavnosti, tisti ve, da nam ni obupati. Okoličan se zaveda svojega slovenstva in to nam jamči zmago v boju za narodno idejo. Navdušenje na otvoritvi „Narodnega doma“ v Barkovljah bi bilo gotovo postalo še večje — ako je to sploh bilo možno — da so i drugi slovenski krogi zunaj Trsta, zlasti v Ljubljani, se slavnosti spomnili. Slavnost je bila res bolj lokalna, ali pomena za vse Slovenstvo jej ne more odreči nihče; zato pa je bilo opravičeno veliko začudenje, da ni došlo iz Kranjske skoro nič udeležencev.

Na slavnost v Barkovljah so dospela nastopne brzozavke:

Ljubljana. Vaš Dom bodi Dom naše vzajemnosti, solidarnosti, bratske sloge. — Slava zavednim sestram in bratom ob naši Adriji!

Trstenjak, predsednik „Ljubljane“.

Vrhnika. Na Vrhniki slavnosti zbrani slovenski krščanski socialisti pozdravljajo navdušeno otvoritev nove trdnjave orjaških Slovencev!! Poslanec Jelovšek, Gostinčar, Kregar, Čameruik, Pavšner, Ziller, Jakolič, Marinka, Makovec, Steffe, Črnelj.

Celovec. Od severne meje slovenske pošilja hrabrim bratom, vnetim borilcem za našo sveto stvar ob sinji Adriji, zbranim v novem domu, najiskrenejše pozdrave.

Uredništvo „Mira“.

Brežice. V srednjem so veku gradili tujcem Slovani gradove — Tebe pa tujcem je v strah postavil Slovani! Narodni Dom — Brežice.

Trst. Naj viharja moč razsaja, hraste cepi, skale taja, večna bo Barkovljanom čast!

Vesela družba „pri petelini“.

Za d e r. Naprej za dom! — I. Sancin, Katalinič-Jeretov.

Gospod odvetnik dr. Gregorin je doposlal iz Kamnika nastopno pismo:

V Kamniku 28/8/97.

Slavno društvo!

Bivajoči začasno v Kamniku, kjer v gorskem zraku zdravim vsled letošnjih bojov razdražene živce, obžalujem, da ne morem telesno prisustvovati lepi slavnosti otvorjenja „Narodnega doma“ v Barkovljah. Pač pa sem v duhu z Vami ter kličem vrlim voditeljem barkovljanskim, hrabrim okoličanom in vsem narodnim Tržačanom, ki se udeležite Vaše pomembne jutrajšnje slavnosti, krepk: Na zdar! Narodni dom barkovljanski bodi priča trdne in neupognjene volje in zavednega rodoljubja Barkovljanov ter spodbujaj tudi druge okoličane, da si zgradijo slične narodne trdnjave. A ugledajo naj se v podjetne Barkovljane tudi mestni Slovenci tržaški, ki naj skoro postavijo v srecu mesta „Narodni dom“, sebi v čast, a v strah vragom!

Naj živi, cvete in raste barkovljansko obrtnijsko društvo, v vzgled tržaškim Slovincem!

Dr. Gustav Gregorin.

Na slavnosti v Barkovljah se je zgubila bela peča precejšnje vrednosti. Ako jo je našel kdo, naj jo blagohotno prinese v naše uredništvo ali pa v narodni dom v Barkovljah, kjer dobi primerno nagrado.

Iz Kotora nam pišejo dne 27. avgusta t. l.: Slavno uredništvo! Prepričan sem, da utegne zanimati marsikoga kratka notica iz daljnje bratske zemlje — Boke kotorske (nekad beneške Albanije), kjer se je dne 18. t. m. v proslavo rojstnega dne našega presv. carja slovesno odkril veliki avstrijski grb, ki je vžidan nad glavnim uholom v mesto iznad mogočnega leva sv. Marka. Z obeh strani ga čuvata dva ogromna oroslana; spodaj pa je vsekana letnica „MDCCCXIV“ in napis: „Justitia regnerum fundamentum“. Svečanost je otvoril kratkim nagovorom podpolkovnik Schlögelhofer, zapovednik pionijskega oddelka; dalje je sledil v nemškem jeziku govor general-majorja viteza pl. Manojloviča, v katerem je risal le-ta v kratkih potezah burno prošlost Kotora in prvi svečani uhod Avstrijcev v Boko pod poveljstvom generala Rukovine leta 1797.

V predvečer so plamovi po bližnjih in po trdnjavah Krivošije divno oznanjevali daleč na okrog, da tu širi ponosni avstrijski orel svoja mogočna krila. Kakor znano, zasedla je Avstrija ta predel najpopred v letu 1797., in ga v letu 1806. vsled Požunske pogodbe odstopila Francozom; v l. 1809. je prišel zopet pod Avstrijo ali samo za kratek čas, kajti že čez nekaj mesecev priklopil ga je slavohlepni Napoleon k Iliriji, katere poveljnik je stoloval v Ljubljani. V letu 1814., ko je potemnila slava Francije, prišla je Boka zopet v habsburško gospodarstvo in ostala do današnjega dne.

Dne 26. t. m. so priredile civilne in vojaške oblasti lepo svečanost v proslavo 100-letnice. Užigali so se zvečer na Rivi lepi umetnični ognji in rakete.

V oči bode posebno to, da ljudstvo ne kaže posebnega navdušenja ob takih prilikah; no, komur je znana historija zadnjih desetletij, ne bode povpraševal po vzroku. Nekdaj je bilo tu blagostanje doma. Dvori in plemičev stanovi so se svetili v polnem razkošju, a danes pošilja blede mesec svoje žarke skozi oknice v zapuščene prostore, pričajoče o nekdanjem blešču in bogatstvu.

Mnogi plemiči, bogati pomorski kapetani in trgovci preselili so se v teku časa iz tehtnih vzrokov v inozemstvo, ali pa v Trst in Benetke. V obče: taka revščina, kakoršna je tu, vlada gotovo malo kje v naši monarhiji, dočim se na drugi strani troše milijoni v druge namene. Razsoden avstrijski državnik me bode umel in pogodi gotovo, česa treba tu, da se ljudstvo povzdigne zopet iz potrtosti in da bode srce istega zopet pristopno — veselju in navdušenju. Ne prikrivajmo si obraza pred — resnico. Kakor iskren avstrijski patrijot kličem avstrijskim državnikom: veliko dolžnost Vam je še izvršiti v lepi, a zanemarjeni Dalmaciji!

„S“

V Kotoru so se vršile te dni velike slavnosti v spomin stoletnice priklopljenja k Avstriji. Tem povodom je priobčil „Glas Crnogorca“ nastopno zanimivo pismo, ki je leta 1814 pisal ruski car Aleksander tedanjemu državnemu načelniku na Črnigori:

„Vzvišeni metropolita črnogorski! Po Vas odposlani srdar črnogorski, Savo Plamenac, je srečno došel v moj tabor ter mi prinesel Vaše pismo. Razun tega sem čul tudi ustno poročilo istega. Čut, ki ga gojim za Vaš in Vašega roda blagostan, pokazal sem tudi ob tej priliki. Taka čutila so stanovitna v meni. Jaz in moji zavezniki smo sklenili, zdaj, ko je zavladal zopet mir, obrniti svojo pozornost na sosedno Vam boško ozemlje in smo odločili vrniti zopet to ozemlje državi avstrijski, pod katere varstvom je ono vzetelo. Vi ste pripomogli k temu dogodku, ker ste pregnali sov. iz tega ozemlja. Radi tega pozivljem Vašo Vzvišenost, da odpozovete Vaše hrabre Črnogorce iz Bok in pustite avstrijskim tramam, da zasedejo ondotne trdnjave. Upam, da o izvršbi tega dejanja ne samo da ne stavite ovir, marveč da z vsem svojim uplivom delujete na boško prebivalstvo, da se isto podvrže naredbam zveznih držav, a da zajedno daste prebivalstvu prepričanje, da ostanejo nedotaknene vse njegove pravice. Splošno ostajem, s priporočilom v Vaše molitve, Vam vedno naklonjeni Aleksander. V Parizu dne 20. majnika 1814.“

